

Nr 1*Utlåtande i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.*

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskningen av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning har båda kamrarna till lagutskott hänvisat justitieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående justitieombudsmansämbetets förvaltning under år 1963.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från justitieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diarium, vilka år 1963 förts i nämnda expedition, dels protokoll över de av justitieombudsmannen under året verkställda inspektionerna, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte har på särskild begäran handlingarna rörande vissa av justitieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början att justitieombudsmannen Alfred Bexelius begagnat sig av semester under tiderna den 22—den 31 mars, den 4—den 30 september, den 27 november och den 9 december 1963 samt åtnjutit ledighet för utförande av honom anförtrott offentligt uppdrag under tiderna den 21—den 26 januari, den 20—den 25 maj och den 17—den 21 juni 1963. Under justitieombudsmannens ledighet har hans av riksdagen utsedde ställföreträdare, hovrättsrådet Holger Nordqvist, förestått ämbetet. För att få tillfälle att ägna erforderlig tid åt de ur principiell synpunkt viktigaste ärendena och för att nedbringa förefintlig arbetsbalans har justitieombudsmannen vidare med stöd av 24 § andra stycket instruktionen för riksdagens ombudsmän uppdragit åt Nordqvist att under tiderna den 1—den 21 mars, den 1 april—den 19 maj, den 26 maj—den 16 juni, den 22 och den 23 juni, den 6—den 21 juli, den 12 augusti—den 3 september samt under oktober, november och december månader med undantag för de två förut omnämnda dagar, under vilka justitieombudsmannen begagnade sig av semester, förrätta å ämbetet ankommande göromål med avseende å ärenden, vilkas avgörande han icke själv förbehållit sig.

Ämbetsberättelsen upptager en redogörelse för ärenden av mera allmänt intresse. I berättelsen är jämväl intagna av justitieombudsmannen under år 1963 gjorda framställningar till Konungen. Framställningarna har avsett:

1) begäran om allmän översyn av bestämmelserna rörande rätten för statstjänstemän att inneha bisysslor;

2) utfärdande av anvisningar till ledning för polispersonal rörande omhändertagande, förvaring och vård av berusade eller eljest omtöcknade personer i syfte att dessa skall få den behandling deras tillstånd kräver;

3) nåd för mekanikern B. I. A. Carlström;

4) behovet av att i samband med polisiväsendets förstatligande inom polisiväsendets ram i brottsförebyggande syfte inrätta särskilda rådgivningsbyråer utan personellt samröre med enskilda organ; samt

5) fråga om ersättning till finsk medborgare, som förvisats ur riket, för vad som av honom tillkommande besparade medel, intjänata under straffverkställighet, tagits i anspråk för att gälda förpassningskostnader vid förvisningen.

I anledning av brister och otydligheter i lagstiftningen, vilka uppmärksammats vid prövning av klagomål eller i samband med inspektioner, har handlingarna i ett flertal ärenden överlämnats till vederbörande departementschef eller pågående utredningar för kännedom.

Vidare har justitieombudsmannen, sedan Kungl. Maj:t berett honom tillfälle därtill, avgivit utlåtande över författningsutredningens förslag till riksdagsordning.

Under sina ämbetsresor år 1963 har justitieombudsmannen inspekterat länsstyrelsen i Värmlands län, lantbruksnämnden, länsbostadsnämnden och vägförvaltningen i samma län,

domkapitlet och stiftsnämnden i Karlstads stift,

rådhusrätten i Karlstad samt Livgedingets och Stockholms läns västra domsagor,

landsfogden i Värmlands län, stadsfiskalen i Karlstad samt landsfiskalerna i Torsby, Ekshärads, Hagfors och Munkfors distrikt,

poliskammaren, stadsfogden och uppbördsverket i Karlstad,

barnavårds- och nykterhetsnämnderna i Karlstad och Kristinehamn,

häradsskrivarna i Mellansysslets och Karlstads distrikt,

distriktslantmätarna i Karlstads västra och östra distrikt, samt

fångvårdsanstalten i Karlstad.

Tjänstförrättande justitieombudsmannen Nordqvist har under år 1963 inspekterat

rådhusrätten i Västerås,

Västmanlands mellersta, västra och östra domsagor,

stadsfiskalen i Västerås samt landsfiskalerna i Siende, Fagersta, Norbergs och Sala distrikt,

fångvårdsanstalten i Tillberga samt

Salberga sjukhus.

Över de under år 1963 handlagda klagomålen och anställda åtalen m. m. meddelas i berättelsen följande översikt:

»På sätt framgår av ämbetsberättelsen till 1963 års riksdag uppgick antalet av de år 1962 till år 1963 balanserade, under handläggning härstädes varande ärendena till	385
Antalet under år 1963 diarieförda ärenden har uppgått till 1 423 (mot 1 178 under år 1962 och 1 101 under år 1961). Av dessa avsågo 27 JO-ämbetets organisation och dylikt. Av återstående 1 396 under år 1963 diarieförda ärenden ha anhängiggjorts genom klagomål	1 224
på grund av tidningsartiklar	16
på grund av anmärkning vid inspektion eller eljest på JO:s eget initiativ	156
Summa balanserade och inkomna ärenden	1 781

Tabell över de verksamhetsområden som berörts av de under år 1963 diarieförda ärendena¹

Verksamhetsområden	Klagomål	JO:s initiativ	Summa
Domstolsväsendet (utom förvaltningsdomstolar)	166	75	241
Åklagarväsendet	89	19	108
Polisväsendet: brottmål	128	6	134
andra polisiära ärenden	66	13	79
Exekutionsväsendet	48	7	55
Fångvården	144	2	146
Medicinalväsendet: sinnessjukvården	102	—	102
i övrigt	30	1	31
Nyktershetsvården	14	4	18
Barna- och ungdomsvården	40	10	50
Byggnadsväsendet	18	1	19
Hysesregleringen	9	—	9
Lantmäteriet	14	—	14
Skolväsendet	35	1	36
Taxeringsväsendet	45	8	53
Administrationn i övrigt (avseende andra ärenden än de ovan nämnda)			
centrala statliga verk och nämnder	70	3	73
länsstyrelser	38	16	54
andra lokala organ	55	1	56
Statens affärsdrivande verk	17	—	17
Kyrkliga myndigheter	14	5	19
Kommunala myndigheter (i övrigt)	81	—	81
Kungl. Maj:t i statsrådet och riksdagen	6	—	6
Enskilda sammanslutningar och personer	59	—	59
Förfrågningar, orediga klagomål o. d.	65	—	65

¹ Åtskilliga ärenden ha avsett flera verksamhetsområden.

Av ovan omnämnda 1 781 ärenden ha under år 1963:

1) till annan myndighet överlämnats	12
2) såsom återkallade avskrivits	10
3) utan åtgärd avskrivits	287
4) efter vederbörandes hörande eller efter annorledes verkställd utredning avskrivits	746
5) till åtal hänvisats (4 åtal i 6 ärenden)	6
6) hänvisats till disciplinär bestraffning i ett fall	1
7) föranlett 5 framställningar till Kungl. Maj:t (i 14 ärenden)	14
8) föranlett rättelse, påpekande, erinran eller annan åtgärd	275
och äro vid 1963 års slut:	
9) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelse avgivande eller annan utredning vilande	152
10) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	41
11) på prövning beroende	237
	Summa 1 781

De fyra under år 1963 beslutade åtalen ha riktats

1) mot en kriminalassistent för ärekränkning och otillbörliga yttranden mot utlänningar vid handläggningen av tjänsteärenden;

2) mot en kyrkoherde för inställande av anbefalld kollekt till diakonistyrelsen;

3) mot en rådman för dröjsmål med utfärdande av stämningar i brottmål; samt

4) mot en landshövding, en landssekreterare och en landsfogde för försummelse med avseende å viss beredskapsplanläggning.

Vidare har åtgärd i disciplinär väg vidtagits mot en distriktstandläkare för försummelse att lämna tandvård.»

Rörande arbetsbalansen anmärkes i berättelsen bl. a. följande. Antalet klagomål under år 1963 har nått rekordsiffran 1 224 mot 960 under 1962 och 983 under 1961. Antalet ärenden som upptagits på justitieombudsmannens initiativ har uppgått till 172 mot 203 under 1962 och 97 under år 1961. Hela antalet nya ärenden har under år 1963 uppgått till sammanlagt 1 396 mot 1 163 under 1962 och 1 080 under år 1961. Under år 1963 har, på sätt framgår av den lämnade redogörelsen, avgjorts 1 351 ärenden mot 1 056 under 1962 och 1 042 under år 1961. Härigenom har antalet vid årsskiftet 1963/64 balanserade ärenden stigit till 430 mot 385 vid slutet av år 1962 och 278 vid årsskiftet 1961/62. Av de till år 1964 balanserade 430 ärendena har 60 inkommit före år 1963. Motsvarande siffra vid föregående årsskifte var 68. Balansen har således stigit med ytterligare 45 ärenden. Att balansen, trots ökningen av antalet avgjorda mål, stigit har sin grund, förutom i den stora ökningen av antalet klagomål, främst däri att vissa av de handlagda ärendena varit i alldeles ovanligt hög grad arbetskrävande.

Berättelsen upptager meddelande därom, att under år 1963 någon förklaring av lag, i den ordning § 20 regeringsformen bestämmer, icke blivit meddelad av Kungl. Maj:t.

Utskottet. Vid den granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen anmäler.

Stockholm den 5 februari 1964

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Arvidson, fröken Mattson, herrar Wikner, Ferdinand Nilsson, Hilding, Lundin och Nyman;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herr Landgren, fru Boman, herrar Östrand, Gustafsson i Borås och Johansson i Dockered.